Stuk **1776** (2007-2008) – Nr. 1

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

2 juli 2008

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

– van mevrouw Marijke Dillen en de heren Jan Penris en Filip Dewinter –

betreffende het rookverbod in cafés

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Sinds 1 januari 2007 is er een wetgeving inzake roken in de horeca. In restaurants geldt er een rookverbod, tenzij de zaak over een afgescheiden rookkamer beschikt. In cafés en drankgelegenheden is roken toegestaan, al dan niet in een rookzone met de nodige ventilatie. Voor gelegenheden die zich bevinden tussen een traditioneel café en een klassiek restaurant geldt de 1/3-regeling: als minder dan 1/3 van de aankopen bestaat uit voedsel, geldt de regelgeving voor cafés, bij meer dan 1/3 de regelgeving voor restaurants.

Op 4 februari 2008 is er een wetsvoorstel (van de dames Sarah Smeyers en Nathalie Muylle) ingediend in de Kamer van Volksvertegenwoordigers betreffende een algemeen rookverbod in gesloten plaatsen toegankelijk voor het publiek en ter bescherming van werknemers tegen tabaksrook (DOC52 0780/001).

Met dat voorstel willen de indieners een jaar na de invoering van de wetgeving inzake roken in de horeca de wetgeving opnieuw wijzigen. De bedoeling is een totaal rookverbod voor alle horecazaken. Alleen wie beschikt over een afgescheiden rookkamer die maximaal 1/4 van de totale oppervlakte beslaat, kan roken in zijn zaak nog toelaten.

Onder het mom van een rookvrije werkomgeving voor het horecapersoneel en het wegwerken van een oneerlijke situatie voor jeugdhuizen, sportclubs en culturele instellingen (waar strengere regels gelden dan voor gewone cafés) moet dat wetsvoorstel tot een algemeen rookverbod leiden.

De invoering van een volledig rookverbod in alle drankgelegenheden zal echter duidelijk een economische impact hebben. Volgens de cijfers van het Nationaal Instituut voor de Statistiek waren er in 2006 in ons land 17.948 cafés, dat is ten opzichte van 2005 een daling met 5%. De omzet bedroeg 1.555.348.000 euro of 86.569 euro per café. Dat lage cijfer verklaart onder meer het feit dat deze sector het grootste aantal faillissementen telt. Meer dan de helft van de klanten bestaat uit rokers. Wanneer de cafés die belangrijke groep klanten verliezen, zal de omzet per café nog dalen, met nog meer faillissementen tot gevolg. Het is tevens een ijdele hoop te denken dat meer niet-rokers in geval van een totaal rookverbod de weg naar het café zouden vinden.

Uitgebreid onderzoek door Ernst & Young heeft volgende voorspellingen gedaan bij een totaal rookverbod:

– omzetverlies van 13,8% (206 miljoen euro);

– verlies van 4595 jobs;

– op korte termijn sluiting van 2630 zaken.

Indien men daarbij ook nog de verliezen van de toeleveranciers in rekening brengt, zullen bovenstaande cijfers uiteindelijk nog hoger zijn.

Voor de volledigheid wijzen we erop dat het genoemde onderzoek van Ernst & Young een omzetstijging van 1,8% voor de restaurants voorspelde, wat bevestigd werd door de cijfers zoals vermeld in het rapport van de FOD Volksgezondheid. We mogen dus aannemen dat wanneer de cijfers van Ernst & Young kloppen voor de restaurants die cijfers ook correct zullen zijn voor de cafés.

De conclusie is duidelijk: het verlies van de rokende klant brengt onbetwistbaar een belangrijk omzetverlies met zich mee.

Uit het rapport van de FOD Volksgezondheid blijkt ook dat meer en meer inrichtingen zoals tavernes, sandwichbars, theehuizen, jeugdhuizen enzovoort hun zaak omvormen tot een drankgelegenheid of café, duidelijk met de bedoeling om de rokende klanten terug te winnen.

Een ander negatief gevolg van de invoering van een totaal rookverbod betekent volgens FeBeD, de federatie van Belgische Drankenhandelaars, een stijging van de consumentenprijs. Vast staat immers dat het volume in de cafés zal dalen. Om dat verlies te compenseren, zullen de prijzen stijgen. Op termijn zal dat leiden tot nog meer faillissementen in de sector.

Ook de ervaringen elders in Europa leren dat de invoering van een totaal rookverbod leidt tot negatieve gevolgen in de horeca.

Enkele voorbeelden:

– Frankrijk: 12% omzetverlies voor monoactiviteitsdrankgelegenheden, met andere woorden onze cafés (mei 2008, studie uitgevoerd door professor Serge Vendemini van de Universiteit Panthéon

Assas met de steun van de Franse minister van Volksgezondheid);

– Duitsland: het federale bureau voor de statistiek in Duitsland publiceerde op 6 juni 2008 voor het eerste kwartaal 2008 een omzetverlies van 4,6% voor de gehele horecasector. Dat percentage loopt serieus op voor kleinere pubs en bars, omdat ze niet de mogelijkheid hebben, noch financieel noch ruimtelijk, om een aparte rookkamer te voorzien;

– Noorwegen: hier bedraagt het totale verlies voor de hele horecasector van 6,2% (bron: Sirus, 2006);

– Schotland: een studie, uitgevoerd door The International Epidemiological Association uitgegeven door Oxford University Press, spreekt van een omzetdaling van 10% voor de sector, te wijten aan een terugval in het aantal bezoekers van 14%;

– Ierland: Nielsen rapporteert hier 10,32% volumeverlies in vatenbier (hoofdproduct van de cafés) op 2 jaar tijd. Dat geeft in waarde een verlies van 4,5%.

Uit de cijfers blijkt zeer duidelijk dat er in het buitenland een duidelijk omzetverlies is voor drankgelegenheden, onze traditionele cafés, namelijk tussen 6% en 12%.

Als we de bovenstaande cijfers vergelijken met de studie van Ernst & Young waar gesproken wordt over een potentieel omzetverlies voor drankgelegenheden in ons land van 13,8%, kunnen we concluderen dat dat cijfer vergelijkbaar is met bijvoorbeeld Frankrijk.

Een ander aspect dat eveneens niet uit het oog mag worden verloren, zijn de zware investeringen die vele drankgelegenheden hebben gedaan bij de invoering van het rookverbod in de horeca van 1 januari 2007. Die nieuwe wetgeving was voor veel drankgelegenheden de aanleiding om te investeren in dure afzuigen ventilatiesystemen. Die investeringen zijn gedaan vanuit het idee dat de wetgeving voldoende lang overeind zou blijven. Op dit ogenblik dreigt er duidelijk een probleem van rechtszekerheid, wat onaanvaardbaar is in een rechtstaat waar de rechtsonderhorige zich moet kunnen baseren op duidelijke wetten en regels en er vanuit mag gaan dat die regels en wetten voldoende lang rechtsgeldig blijven en enkel worden gewijzigd wanneer dat op objectieve en correcte gronden verantwoord is. Het gaat om ondernemers die in alle oprechtheid hun onderneming hebben opgestart, maar dan in een totaal andere context. Nu worden zij ingeschakeld in een maatschappelijk debat waarvoor tot vandaag nog steeds onvoldoende maatschappelijk draagvlak bestaat. Met het oog op de noodzakelijke rechtszekerheid is een wijziging van het rookverbod onaanvaardbaar. De overheid verwachtte van de ondernemers in de horeca dat ze zich via belangrijke investeringen conformeren aan de wetgeving. Het kan dan ook niet dat zodra die investeringen zijn gedaan, de overheid de spelregels wijzigt. Dat leidt tot een fundamentele vertrouwensbreuk en ontmoedigt het ondernemerschap, stelt UNIZO terecht. Dat is een vorm van onbehoorlijk bestuur. Er is behoefte aan een stabiele wetgeving die aan ondernemers het perspectief biedt dat hun investeringen de tijd krijgen om te renderen.

Een eventuele uitbreiding van het rookverbod naar cafés is in de praktijk niet haalbaar en discrimineert cafés. Met het nieuwe voorstel komen niet alleen de investeringen die de uitbaters al hebben gedaan, in het gedrang, maar zullen ze nog extra moeten investeren, vooral in cafés, indien ze het roken nog willen toestaan. Heel wat cafés hebben financieel niet altijd de mogelijkheid om een rookkamer te installeren en vaak hebben ze ook gewoon niet de ruimte daarvoor. Heel wat cafés zijn immers niet groter dan 100 m².

Tot slot dient er te worden opgemerkt dat er, in tegenstelling tot wat staat vermeld in het rapport van de FOD Volksgezondheid, geen maatschappelijk draagvlak voor het rookverbod in cafés is. Uit een enquête van Test-Aankoop blijkt dat slechts 38% voorstander is van een rookverbod op café. Vlaanderen kent een grote densiteit aan cafés (1 per 550 inwoners). Het staat onbetwistbaar vast dat het dorpscafé sinds eeuwen integraal deel uitmaakt van onze leefcultuur. Mensen gaan graag op café om andere mensen te ontmoeten, om sociale contacten te leggen of te onderhouden. Op het dorpscafé hoort roken erbij en dat wordt ook geaccepteerd door niet-rokers. Een totaal rookverbod zou een flinke klap geven aan de cafésector die het nu al zo moeilijk heeft.

Er is behoefte aan een compromis tussen volksgezondheid en economie.

Er moet worden gezocht naar een aanvaardbaar compromis tussen enerzijds de volksgezondheid en anderzijds de economische impact van maatregelen op tienduizenden zelfstandige ondernemers. Het

gaat niet alleen om zaken in de horeca, maar ook om veel familiale ondernemingen in de groothandel en exploitanten van tabaksautomaten, die doorgaans opgesteld zijn in horecazaken, en de werkgelegenheid die zij creëren. Die ondernemers hebben een eigen kapitaal en vaak ook het kapitaal van naaste familieleden geïnvesteerd in het opstarten van een – tot nader order – compleet legale ondernemersactiviteit.

Er kan worden onderzocht of er een verruiming van het rookverbod kan komen, maar dan wel onder duidelijke voorwaarden. Een veralgemening van het rookverbod is onaanvaardbaar.

UNIZO is bereid om compromissen te sluiten tussen volksgezondheid en de economische aspecten en te onderzoeken op welke wijze het bestaande rookverbod uitgebreid kan worden om maximaal tegemoet te komen aan de problemen rond de combinatie eten en roken, de impact op de gezondheid van personeel en het passief roken, op voorwaarde dat al de ondernemingen die inkomsten derven door toedoen van een verruiming van het rookverbod in de horeca, passend vergoed worden. Er is meer nodig dan een loutere afschrijving van de gedane investeringen om een onderneming rendabel te houden.

In de cafés is er toch geen combinatie eten en drinken.

Van de circa 20.000 cafés in België (bron: Graydon), werkt de meerderheid, meer dan 12.000 cafés, zonder personeel!

Wie zijn het merendeel van de cliënten in zo'n café? Zijn dat jongeren, ouderen?

In welke mate bezoeken vandaag niet-rokers een café waar louter gedronken wordt en in welke mate blijven zij weg omdat er gerookt wordt?

In welke mate hebben Belgische cafés de mogelijkheid om, zoals in Italië, de rokers naar het terras te sturen gedurende drie vierde van het jaar?

In welke mate hebben Belgische cafés die vaak gelegen zijn in de plaatselijke kern onder de kerktoren, de mogelijkheid om uit te breiden en rookkamers in te richten zoals dat bijvoorbeeld in Ierland in de meer landelijke gebieden wel perfect kan?

In welke mate kan je van een cafébaas van vijftig jaar vragen dat hij maar creatief moet zijn en een compleet ander concept moet uitdenken, waarmee hij het verlies aan rokers en klanten kan compenseren met andere attracties?

Zou er een mogelijkheid zijn om voor die cafés die er de mogelijkheden voor hebben, veeleer vanuit de overheid een aanmoedigingsbeleid te voeren waarbij de cafés kunnen investeren in een zeer doeltreffend rookafzuigsysteem, een rookkamer of een rooktent? Het passende overheidsgeld hiertoe vinden, kan in elk geval geen probleem zijn.

Tot slot: een eerlijke kans en recht op verdediging!

Kortom, UNIZO vraagt een eerlijke kans om de betrokken zelfstandige ondernemers en familiale bedrijven op een ordentelijke wijze te verdedigen en de vragen die ze hierboven stellen op een gerichte en professionele wijze te laten onderzoeken. Om in België één friettent op te richten, heb je al snel enkele tientallen vergunningen met voorafgaande maandenlange onderzoeken nodig, maar om mogelijk enkele duizenden cafés te laten teloorgaan, zouden twee hoorzittingen van een halve dag in dit parlement moeten volstaan.

Buitenlandse impactstudies hebben één ding gemeen: ze gooien alles op een hoop (impact rookverbod op restaurants en cafés door elkaar, niet-rokers die helemaal geen behoefte hebben aan cafébezoek vragen of ze het erg vinden dat er gerookt wordt op café enzovoort), zij houden geen rekening met de typische Belgische cafécultuur en vooral met de beperkingen van Belgische cafés tot het installeren van rookkamers, terras enzovoort en tot slot spreken ze elkaar allemaal tegen. UNIZO heeft de opdracht gegeven aan een onderzoeksbureau om de reële impact van een rookverbod op Belgische cafés te onderzoeken (dus drankgelegenheden waar niet gegeten wordt). Het onderzoek is binnen drie weken klaar. UNIZO is van mening dat minstens deze onderzoeksresultaten afgewacht moeten worden voor er een beslissing genomen kan worden.

Een wijziging van de bestaande wetgeving is absoluut overbodig. Wat drankgelegenheden betreft, inclusief de cafés waar eventueel slechts kleine drankbegeleidende versnaperingen worden verkocht, dient de keuze aan de uitbater te worden overgelaten of hij zijn zaak rookvrij wil maken. Ook een rookvrij café moet het recht kunnen behouden een rookkamer in te richten. Aan de buitenzijde van de drankgelegenheid moet op een voor de bezoekers ondubbelzinnige wijze worden aangegeven welk rookregime in de drankgelegenheid geldt. Zo kan het klassieke

café, dat traditioneel veel rokers onder zijn klanten telt, worden gevrijwaard, terwijl de niet-roker meer dan voldoende de gelegenheid heeft om in een breed spectrum van rookvrije horecazaken te komen. Dat getuigt van respect voor de niet-roker die weet welke zaak hij binnenstapt én van respect voor de roker zodat die niet noodgedwongen buiten belandt en sociaal uitgesloten wordt. Ook is het een uiting van respect voor de uitbater, hij moet zijn zaak kunnen uitbaten zoals hij dat wil: ofwel kiest hij voor een rookverbod ofwel voor een mogelijkheid tot roken in zijn zaak.

Marijke DILLEN

Jan PENRIS

Filip DEWINTER

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– gelet op:

1° de bestaande wetgeving, vastgelegd in de KB's van 15 september 1976, 19 januari 2005 en 13 december 2005 (die het roken op openbare plaatsen verbiedt, met uitzondering van horecazaken onder bepaalde voorwaarden);

2° het wetsvoorstel betreffende een algemeen rookverbod in gesloten plaatsen toegankelijk voor het publiek en ter bescherming van werknemers tegen tabaksrook;

3° de behoefte aan een gezond evenwicht tussen gezondheid en het economisch aspect in het algemeen en het voortbestaan van het dorpscafé in het bijzonder;

4° de sociale rol die een dorpscafé vervult ten opzichte van iedereen;

5° het feit dat het belangrijk is dat er richtlijnen worden uitgewerkt inzake duidelijke communicatie van de uitbater voor de niet-rokers en voor de rokers;

6° het belang te werken aan een oplossing voor de drankgelegenheden waarbij de uitbater de keuze heeft om al dan niet roken in zijn zaak toe te laten;

– vraagt de Vlaamse Regering:

1° een volledige overheveling van alle bevoegdheden inzake gezondheidszorg en inzake justitie en politie naar Vlaanderen om alle hefbomen in handen te hebben om een doeltreffend preventiebeleid en vervolgingsbeleid te kunnen voeren in het belang van de gezondheid;

2° in afwachting hiervan er bij de federale regering op aan te dringen geen wijzigingen aan te brengen aan de bestaande rookwetgeving (KB's van 15 september 1976, 19 januari 2005 en 13 december 2005).

Marijke DILLEN

Jan PENRIS

Filip DEWINTER